

Kwestionariusz
dotyczący wdrożenia zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady
z dnia 16 listopada 2005 r. w sprawie dziedzictwa filmowego i
konkurencyjności związanych z nim działań przemysłowych:

1. Środki ustawodawcze i administracyjne wspierające cele zalecenia w sprawie dziedzictwa filmowego:

Jakie środki ustawodawcze, administracyjne lub inne odpowiednie środki podjęto w celu zapewnienia, że utwory kinematograficzne stanowiące część Państwa dziedzictwa audiowizualnego, są systematycznie gromadzone, katalogowane, zachowywane, restaurowane i udostępniane do użytku oświatowego, kulturalnego, badawczego lub do innych niekomercyjnych zastosowań o podobnym charakterze, w każdym przypadku zgodnie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi?

W celu realizacji powyższych zadań przyjęto środki zapewniające, że utwory kinematograficzne stanowiące część dziedzictwa audiowizualnego, są systematycznie gromadzone, katalogowane, zachowywane, restaurowane i udostępniane do użytku oświatowego, kulturalnego, badawczego lub do innych niekomercyjnych zastosowań o podobnym charakterze, w każdym przypadku zgodnie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi. Przede wszystkim:

- wyznaczono organ do ich realizacji - Filmołkę Narodową - zapewniając mu otrzymanie dostępnych zasobów finansowych oraz jednocześnie możliwość systematycznego gromadzenia utworów kinematograficznych stanowiących część dziedzictwa audiowizualnego – poprzez nałożenie na producenta obowiązku przekazywania kopii każdego wyprodukowanego filmu wraz z materiałami dokumentacyjnymi związanymi z produkcją filmu;
- utworzono, w drodze ustawy z dnia 30 czerwca 2005r. o kinematografii (Dz.U. Nr 132, poz. 1111 ze zm.), Polski Instytut Sztuki Filmowej - państwową osobę prawną której powierzono realizację zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie kinematografii, w tym m.in. wspieranie utrzymywania archiwów filmowych;
- utworzono Narodowy Instytut Audiowizualny, jako centralny ośrodek specjalizujący się w digitalizacji i koordynujący program zachowania i udostępniania cyfrowego dziedzictwa kulturowego, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości audiowizualnej;
- utworzono Narodowe Archiwum Cyfrowe, będące centralnym archiwum państwowym, powierzając mu m.in. gromadzenie audiowizualnych materiałów archiwalnych, z wyłączeniem takich materiałów gromadzonych przez Filmołkę Narodową;
- stworzono także możliwości finansowego wspierania przedsięwzięć mających na celu zwiększenie dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego, a także jego ochronę w formie cyfrowej poprzez Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo kulturowe” priorytet 4 „Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego”, będący narzędziem koordynacji procesów digitalizacji w kraju i utrzymania określonych standardów w tym zakresie.

2. Definicja utworów kinematograficznych stanowiących część dziedzictwa audiowizualnego:

W jaki sposób definiuje się pojęcie utworu kinematograficznego stanowiącego część Państwa dziedzictwa audiowizualnego?

Zgodnie z ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii „utworami kinematograficznymi stanowiącymi część narodowego dziedzictwa audiowizualnego są filmy jako utwory dowolnej długości, w tym utwory dokumentalne lub animowane, złożone z serii następujących po sobie obrazów z dźwiękiem lub też bez dźwięku, utrwalone na jakimkolwiek nośniku umożliwiającym wielokrotne odtwarzanie, wywołujące wrażenie ruchu i składających się na oryginalną całość, wyrażającą akcję (treść) w indywidualnej formie, a ponadto, z wyjątkiem utworów dokumentalnych i animowanych, przeznaczone do wyświetlania w kinie jako pierwszym polu eksploatacji w rozumieniu przepisów o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w tym koprodukcje, których producent lub koproducent jest podmiotem mającym siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto spełniony jest co najmniej jeden z warunków:

- autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego, reżyser oraz wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych producenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji filmu stanowi 100% przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto kopia wzorcowa jest wykonana w języku polskim,

- autor scenariusza lub adaptowanego utworu literackiego lub reżyser, lub wykonawca jednej z głównych ról są obywatelami polskimi, udział środków finansowych koproducenta mającego siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w kosztach produkcji stanowi co najmniej 20% przy filmie będącym koprodukcją dwustronną oraz co najmniej 10% przy filmie będącym koprodukcją wielostronną, przy czym środki te, do wysokości 80% kosztów produkcji filmu, muszą być wydatkowane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a ponadto główna wersja językowa wykonana jest w języku polskim.

3. Instytucje dziedzictwa filmowego

Jakie odpowiednie organy wyznaczono do realizacji zadań wykonywanych w interesie publicznym określonych w pkt 2 w sposób niezależny i profesjonalny, zapewniając im najlepsze dostępne środki finansowe i techniczne? Jaki jest budżet na 2009 r. Jakie są zasoby kadrowe na 2009 r.?

Na podstawie przywołanej w pkt. 2 ustawy o kinematografii:

1) działalność w zakresie ochrony narodowego dziedzictwa kulturalnego w dziedzinie kinematografii powierzono państwowej instytucji kultury - Filmoteka Narodowa (www.fn.org.pl), do zadań której należy w szczególności:

- gromadzenie i zabezpieczenie materiałów negatywowych, kopii wzorcowych, innych archiwalnych kopii filmowych filmów polskich oraz archiwalnych kopii filmowych filmów nie będących filmami polskimi, jeżeli filmy te mają istotne znaczenie dla polskiej kultury, nauki lub życia społecznego,
- wypracowywanie metodologii archiwizacji filmów polskich i polskiej dokumentacji historyczno-filmowej,
- gromadzenie i archiwizacja dokumentacji dotyczącej produkcji filmów i rozpowszechniania filmów,
- upowszechniania kultury filmowej, w tym udostępnianie zasobów sztuki filmowej,
- gromadzenie zbiorów bibliotecznych oraz eksponatów dotyczących historii filmu i kinematografii,
- prowadzenie katalogu dzieł filmowych,
- współpraca z krajowymi i zagranicznymi podmiotami
- działalność kulturalno-oświatowa oraz wydawnicza.

Całościowy planowany budżet Filмотeki Narodowej na 2009 r. stanowi ogółem kwotę 17.887.000 PLN w tym dotacja z budżetu państwa przekazywana przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków ujętych w części budżetowej, której jest dysponentem, podmiotowa - 6.519.000 PLN, majątkowa - 479.000 PLN.
Zasoby kadrowe na 2009 r. wynoszą 105 osób.

2) realizację zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie kinematografii, w tym wspieranie utrzymania archiwów państwowych powierzono Polskiemu Instytutowi Sztuki Filmowej (www.pisf.pl). Zadanie to Instytut realizuje w ramach Programu „Upowszechnianie kultury filmowej”, którego celem jest m.in. ochrona i zachowanie archiwalnych zbiorów filmowych oraz ich digitalizacja. Rodzajem kwalifikującym się do dofinansowania jest zadanie „digitalizacja i konserwacja archiwalnych zbiorów filmowych oraz dokumentacji filmowej w celu powszechnego udostępniania”, a beneficjentami programu są organy wyznaczone do realizacji, w interesie publicznym, zadań z zakresu gromadzenia, katalogowania i zachowania dziedzictwa filmowego.

Całościowy planowany budżet Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej na 2009r. stanowi ogółem kwotę 126.966.000 PLN w tym z budżetu państwa 10.458.000 PLN (podmiotowa 9.458.000 PLN, majątkowa 1.000.000 PLN), a zasoby kadrowe to 59 osób,

3) umożliwiono samorządom lokalnym tworzenie filмотek regionalnych w formie samorządowych instytucji kultury w rozumieniu ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2001 r. Nr 13, poz. 123 z późn. zm.). Na tej podstawie utworzono pierwszą w Polsce filмотekę regionalną - Filмотeka Śląska (www.csf.katowice.pl), zajmującą się pozyskiwaniem, gromadzeniem i udostępnianiem filmów i materiałów filmowych na wszystkich nośnikach, ich digitalizacją i konserwacją, a także gromadzeniem i udostępnianiem książek, czasopism, druków ulotnych oraz innych wydawnictw filmowych. W kwietniu 2008r. Filмотeka Śląska została przyjęta w poczet członków Międzynarodowej Federacji Archiwów Filmowych FIAF. Całościowy planowany budżet Filмотeki Śląskiej na 2009r. stanowi ogółem kwotę 298.000 PLN, a zasoby kadrowe to 9,32 etatu.

Z dniem 1 kwietnia 2009r. utworzono Narodowy Instytut Audiowizualny (www.nina.gov.pl), którego przedmiotem działania jest upowszechnianie oraz promowanie kultury, nauki i edukacji w mediach audiowizualnych, ze szczególnym uwzględnieniem twórczości audiowizualnej. W tym celu Instytut będzie w szczególności: gromadził, archiwizował i dokumentował twórczość audiowizualną, prowadził digitalizację i rekonstrukcję utworów audiowizualnych, podejmował działania w celu stworzenia warunków powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej. Całościowy planowany budżet Narodowego Instytutu Audiowizualnego na 2009r. stanowi ogółem kwotę 13.643.978 PLN, w tym dotacja podmiotowa z budżetu państwa 12.516.978 PLN, a zasoby kadrowe to 21 etatów.

4. Gromadzenie

4.1. Deponowanie utworów kinematograficznych stanowiących część dziedzictwa audiowizualnego:

1 i 2/ Jakże kroki podjęto w celu systematycznego gromadzenia utworów kinematograficznych stanowiących część Państwa dziedzictwa audiowizualnego? Rodzaj deponowania.

W celu zapewnienia systematycznego gromadzenia utworów kinematograficznych stanowiących część dziedzictwa audiowizualnego, drogą ustawową, czyli ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. Nr 132, poz. 1111 z późn. zm.) oraz ustawą z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz. U. Nr.152, poz.722 z późn. zm.) i wydanym na jej podstawie delegacji w niej zawartej rozporządzeniu Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie wykazu bibliotek uprawnionych do otrzymywania egzemplarzy obowiązkowych poszczególnych rodzajów publikacji oraz zasad i trybu ich przekazywania (Dz.U. 29, poz. 161 z późn. zm.) – nałożono na producenta filmu obowiązek nieodpłatnego przekazywania FilMOTECE Narodowej, prowadzącej działalność w zakresie ochrony dziedzictwa kulturalnego w dziedzinie kinematografii, jednego egzemplarza kopii każdego wyprodukowanego filmu oraz materiałów dokumentacyjnych związanych z produkcją filmu, w szczególności scenariusza, metryki listy montażowej i dialogowej, fotosów, plakaty, listy napisów i materiałów reklamowych. Materiały negatywowe, które powinny być podstawą depozytu obowiązkowego, pozostają w gestii producenta filmu.

3/ Jakie materiały muszą być deponowane?

W myśl zapisów ustawowych na producenta został nałożony obowiązek prawny przekazywania nie eksploatowanej kopii każdego wyprodukowanego filmu; w tym także filmu, który nie otrzymał publicznego dofinansowania oraz materiałów dokumentacyjnych związanych z produkcją filmu, w szczególności scenariusza, metryki listy montażowej i dialogowej, fotosów, plakatów, listy napisów oraz materiałów reklamowych.

4/ Jaki jest ostateczny termin deponowania?

Zgodnie z zapisami ustawowymi – depozyt jest przekazywany najwcześniej w ciągu 14 dni od momentu zakończenia procesu produkcji filmu, nie później jednak niż w dniu rozpoczęcia dystrybucji filmu.

5/ Czy przeprowadza się kontrolę zgodności w zakresie obowiązku deponowania i jakości materiału? Jakie środki podjęto w celu zapewnienia dobrej jakości technicznej zdeponowanych utworów kinematograficznych?

Nie przeprowadza się kontroli zgodności w zakresie deponowania, ustawa bowiem nie daje uprawnień egzekucyjnych. Odnośnie jakości zdeponowanych utworów - w ustawie zapisano obowiązek przekazywania FilMOTECE Narodowej nie eksploatowanej kopii każdego filmu, w przypadku filmów dokumentalnych i krótkometrażowych kaset BETA.

W celu zapewnienia dobrej jakości technicznej zdeponowanych utworów kinematograficznych podjęto następujące działania: została uruchomiona pracownia odgrzybiania i czyszczenia chemicznego taśmy filmowej oraz uruchomiony nowoczesny system klimatyzacji w magazynie taśmy nitrocelulozowej i acetocelulozowej. Odpowiednie warunki (właściwa temperatura i wilgotność) w pomieszczeniach magazynowych są podstawowymi warunkami gromadzenia i przechowywania zbiorów filmowych. Stale podnoszona jest także, jakość konserwowanych taśm filmowych. FilMOTEKA Narodowa zatrudnia wysokiej jakości specjalistów do konserwacji taśmy filmowej (z odpowiednim przygotowaniem zawodowym i wieloletnią praktyką). Ponadto wszystkie prace wykonywane są na coraz bardziej nowoczesnym sprzęcie z użyciem nowoczesnych materiałów eksploatacyjnych.

4.2 i 4.3 /Gromadzenie utworów kinematograficznych niestanowiących części dziedzictwa audiowizualnego. Gromadzenie materiałów innych niż filmowe.

1/ Czy w państwie członkowskim istnieją przepisy/praktyki dotyczące gromadzenia utworów kinematograficznych niestanowiących części dziedzictwa audiowizualnego?

2/ Również w odniesieniu do materiałów filmowych innych niż utwory kinematograficzne?

Czy w państwie członkowskim istnieją przepisy/praktyki dotyczące gromadzenia materiałów innych niż filmowe?

Generalnie w Polsce istnieje praktyka gromadzenia materiałów, tzw. „około filmowych”, a więc: plakatów, programów filmowych, scenariuszy, scenopisów, fotosów oraz partytur, wycinków prasowych, archiwaliów. Wyspecjalizowane zespoły w Filmotece Narodowej: Zespół Dokumentacji Filmowej oraz Zespół Biblioteki i Czytelni zajmują się tymi zbiorami.

Ustawą o obowiązujących egzemplarzach bibliotecznych – również na producenta filmu telewizyjnego nałożono obowiązek przekazywania do Filmoteki Narodowej kopii filmu telewizyjnego.

5. Katalogowanie i bazy danych

1/ Jakie środki pojęto w celu promowania katalogowania i indeksowania zdeponowanych utworów kinematograficznych oraz zachęcania do tworzenia baz danych zawierających informacje o filmach przy zastosowaniu europejskich i międzynarodowych norm?

Wszystkie jednostki zbioru opisywane są w dwóch systemach tradycyjnego katalogu kartkowego wg krajów produkcji i wg tytułów polskich i oryginalnych. Ten podstawowy sposób katalogowania niestety jest w obecnych czasach niewystarczający i utrudnia, a czasem uniemożliwia dostęp do pełnej informacji o zbiorach. Dopiero począwszy od 2005r. dane z tych katalogów są systematycznie przenoszone do elektronicznej bazy „SI Filmoteka”, w której łączą się słowami-kluczami z innymi podzbiorami (fotosy, plakaty, książki etc.).

Filmoteka Narodowa jest członkiem Międzynarodowej Federacji Archiwów Filmowych (FIAF) i od lat stosuje metody w katalogowaniu i opisie zbiorów w zgodzie ze standardami wypracowanymi przez Federację. Filmoteka udostępnia archiwom państw zrzeszonym w FIAF historyczne materiały filmowe do procesów restauracji dzieł ich narodowej produkcji i sama takie materiały otrzymuje.

2/ Jakie środki podjęto w celu promowania europejskiej normalizacji i interoperacyjności filmograficznych baz danych i ich dostępności dla społeczeństwa, na przykład przez Internet?

Latem 2009 roku CEN - European Committee for Standardization posiadający mandat Komisji Europejskiej przyjął nową Normę Europejską EN 15744:2009 Film identification – Minimum set of metadata for cinematographic Works. Na wniosek Polskiego Komitetu Normalizacyjnego ma ona status polskiej normy. Komitet jest upoważniony do przygotowania oficjalnego tłumaczenia przyjętych norm, a następnie przekazania tłumaczenia do instytucji i organów, które posługują się normami, w tym Filmotece Narodowej.

Po udostępnieniu Filmotece Narodowej przez Polski Komitet Normalizacyjny polskiej wersji dokumentu, zostaną podjęte prace zmierzające do ich implementacji, a dokument będzie udostępniony na stronach internetowych Filmoteki Narodowej;

Inne działania w zakresie opisanym w pytaniu zostały przedstawione w odpowiedziach na pytanie 5.

3/ Czy przyczyniono się do stworzenia baz danych obejmujących europejskie dziedzictwo audiowizualne we współpracy z odpowiednimi organizacjami, w szczególności z Radą Europy (Eurimages i Europejskie Obserwatorium Audiowizualne)?

Nie przyczyniono się, z uwagi na brak współpracy w dziedzinie tworzenia baz danych z Eurimages czy też Europejskim Obserwatorium Audiowizualnym. Inne bazy danych obejmujące europejskie dziedzictwo audiowizualne w Europie są tworzone przede wszystkim w oparciu o projekty, których generatorem jest Association des Cinematheques Europeennes, takich jak EFG, Archive online, Lost Films. FilMOTEKA Narodowa została członkiem ACE w roku 2009, jest też partnerem portalu Lost Films (patrz szczegółową odpowiedź w punkcie 14. Kwestionariusza), planuje w przyszłości współpracę z Archive-online oraz Europeana..

4/ Czy zachęcano organy zajmujące się archiwizacją do zwiększenia wartości zasobów poprzez organizowanie ich w zbiory na poziomie UE, np. pod kątem tematu, autora i okresu?

Ze względu na niski poziom informacyjny wyznaczonego organu, który wymaga transformacji w wewnętrzny funkcjonowaniu i jest relatywnie jeszcze trudny do osiągnięcia – zwiększenie wartości zasobów poprzez organizowanie ich w zbiory na poziomie UE jest bardzo ograniczone. Jednakże na listopad b.r. planowane jest udostępnienie części zbiorów w ramach portalu Europeana, który umożliwi zintegrowany dostęp do cyfrowych zbiorów, w tym filmowych. Będzie to możliwe, gdyż dobiegają końca prace testowe związane z planowym na połowę listopada br. uruchomieniem serwisu internetowego FOTOTEKA FN prezentującego poprzez obsługę 2 wyszukiwarek (prosta i zaawansowana) zasób fotograficzny FN (fototy, negatywy, diapozytywy). Więcej w odpowiedzi na pytanie poniżej.

5/ Proszę opisać bazy danych wykorzystywanych przez instytucje dziedzictwa filmowego. Czy możliwe jest ich przeszukiwanie przez Internet?

Jeśli chodzi o bazy danych tworzonych w FilMOTECE Narodowej i udostępniane przez Internet, w latach 2003-2004 podjęto i wykonano prace projektowe i wdrożeniowe nowoczesnego i kompleksowego systemu informatycznego SI FILMOTEKA, z którego korzystają pracownicy FilMOTEKI. W przyszłości system zawierać będzie kompleksową wiedzę o wszelkich zasobach FilMOTEKI Narodowej i stanie się nieocenionym narzędziem pracy (aplikacja wewnętrzna), ale także źródłem bogatej wiedzy filmograficznej dla zewnętrznych użytkowników (aplikacja internetowa). W systemie opisywane są następujące zasoby: kopie filmowe, scenariusze i materiały literackie, książki, czasopisma, fototy (w tym także negatywy i diapozytywy), plakaty, nagrody i dyplomy, programy filmowe, projekty scenograficzne. W 2007 r. i w 2009 r. dokonano niezbędnych modyfikacji oprogramowania, a obecnie trwają prace przygotowawcze do usprawnienia za pomocą tego systemu obsługi obrotu i wypożyczeń materiałów filmowych zgromadzonych w FilMOTECE Narodowej. Z opisywanych w systemie zbiorów FilMOTEKI Narodowej przez Internet można od 2005 r. wyszukiwać informacje o książkach wprowadzonych do zbiorów od 1986 r. do dziś (pozycje bieżące i wstecz).

Ponadto dobiegają końca prace testowe związane z planowym na połowę listopada br. uruchomieniem serwisu internetowego FOTOTEKA FN prezentującego pod obsługą 2 wyszukiwarek (prosta i zaawansowana) zasób fotograficzny FN (fototy, negatywy, diapozytywy). Materiały do serwisu są systematycznie przygotowywane i

opracowywane; szczegółowy opis każdego zdjęcia zawiera m.in. takie dane jak: tytuł, kraj, rok produkcji, reżyseria, nazwiska, funkcje i role osób widocznych na zdjęciu, hasła przedmiotowe, miejsca, rodzaj i charakter zdjęcia, dane techniczne itp. Udało się także dla realizacji tego projektu uzyskać przychylność i zgody części właścicieli autorskich praw majątkowych do filmów, na prezentację w tworzonym serwisie fotograficznym zdjęć z filmów. W pierwszym etapie udostępnionych zostanie około 30 tysięcy zdjęć.

6. Zachowanie

1) Jakie środki/programy wdrożono w celu zapewnienia zachowania zdeponowanych utworów kinematograficznych? Środki służące zachowaniu powinny obejmować w szczególności:

- wykonanie kopii filmu na nowych nośnikach danych;
- zachowanie sprzętu przeznaczonego do wyświetlania utworów kinematograficznych na różnych nośnikach danych.

W 2008 roku Filмотeka Narodowa otrzymała, w ramach Programu Operacyjnego Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej, „Upowszechnianie kultury filmowej” dofinansowanie na zadanie: „Zabezpieczenie w postaci cyfrowej dokumentalnych materiałów filmowych Polskiej Kroniki Filmowej z lat 1945 – 1956 zapisanych na taśmie palnej nitro”.

Celem zadania było udostępnienie polskich materiałów dokumentalnych zrealizowanych przez operatorów Polskiej Kroniki Filmowej w latach 1945 – 1956, które do tej pory znajdowały się tylko na palnych taśmach nitro. Z tego powodu nie mogły być wykorzystywane w produkcjach filmowych czy emisjach telewizyjnych. Przegląd i przygotowanie materiałów filmowych na palnej taśmie odbył się w pracowniach konserwacji Filмотeki Narodowej. Następnie wszystkie wyselekcjonowane materiały przepisywanie były w telekinie w High Definition. Materiały filmowe będące przedmiotem projektu przedstawiają różne aspekty życia w PRL okresu 1945 – 1956 zarejestrowane przez operatorów Polskiej Kroniki Filmowej. Z różnych przyczyn nie były one nigdy wykorzystywane w wydaniach PKF. Nie zaistniały również w ofercie produkcji programów filmowych o charakterze historycznym. Materiały te nie były w ogóle dostępne, a ich stan techniczny z roku na rok ulegał pogorszeniu. Przeniesione na nośnik cyfrowy stały się pokaznym wkładem do zbiorów cyfrowych Filмотeki Narodowej. Po umieszczeniu ich w katalogu tematycznym, będą udostępniane producentom programów audiowizualnych jak również dla badaczy i miłośników kina. Na 2010r. planowane jest rozpoczęcie realizacji programu „Nieużyty pozytyw” polegającego na cyfryzacji, opisie filmograficznym i udostępnianiu tych zbiorów

W celu konserwacji, digitalizacji i rekonstrukcji najstarszego zbioru filmów fabularnych okresu przedwojennego, Filмотeka Narodowa przystąpiła do realizacji projektu „Konserwacja i digitalizacja przedwojennych filmów fabularnych”, którego głównym celem jest zabezpieczenie wieczyste najcenniejszych archiwaliów filmowych ze zbioru polskiej kinematografii okresu przedwojennego i wykonanie kopii filmowych na nowych nośnikach danych. Przewidziane w projekcie prace wstrzymają postępujący proces degradacji zbioru filmów, co pozwoli na zachowanie ważnego dziedzictwa kulturowego o znaczeniu ponadregionalnym. Efektem projektu będzie więc poprawa stanu filmów fabularnych o dużym znaczeniu dla kultury europejskiej. Zakup sprzętu i wyposażenia do pracowni Filмотeki Narodowej pozwoli w przyszłości na dalsze prace digitalizacyjne i rekonstrukcyjne na zbiorze 158

filmów z okresu przedwojennego. Przedsięwzięcie przyczyni się do kreowania nowych miejsc pracy.

W ramach projektu:

- 3 tytuły filmowe na podłożu z nitrocelulozy z przedwojennego zbioru zostaną poddane konserwacji, skanowaniu cyfrowemu oraz pełnej rekonstrukcji (z wykonaniem nowej kopii 35mm i wersji cyfrowej w formacie 4K);
- 40 tytułów filmowych z w/w zbioru filmów fabularnych okresu przedwojennego zostanie poddanych konserwacji, zabezpieczonych cyfrowo i przygotowanych do procesu rekonstrukcji.

Filmy te zostaną poddane starannym pracom konserwatorskim i przygotowaniu do procesu digitalizacji. Dzięki technologii skanowania w wysokiej rozdzielczości 4K zostanie zabezpieczona i zapisana na nośnikach cyfrowych informacja o obrazie. Dzięki takiemu zabiegowi (Digital Intermediate) powstanie kopia oryginalnego materiału nitrowego na niepalnym materiale poliestrowym 35mm i wersji cyfrowej w formacie 4K.

2/ Czy krajowe prawo autorskie wdraża wyjątek zawarty w dyrektywie 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym? Wyjątek ten pozwala państwom członkowskim na upoważnienie bibliotek publicznych lub archiwów do tworzenia kopii filmów, które nie są przeznaczone do uzyskania bezpośredniej lub pośredniej korzyści handlowej?

W/w wyjątek wdraża w polskim ustawodawstwie art.28 ustawy z dnia 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Artykuł ten określa, że „Biblioteki, archiwa i szkoły mogą:

- 1) udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych;
- 2) sporządzać lub zlecać sporządzanie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów;
- 3) udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.”

7. Restaurowanie

1/ Jakie środki przyjęto celem wydania zezwolenia w ramach krajowego ustawodawstwa na wykonanie kopii zdeponowanych utworów kinematograficznych na potrzeby ich restaurowania, umożliwiając jednocześnie posiadaczom korzystanie z udoskonalonego potencjału przemysłowego ich utworów w wyniku restaurowania na podstawie umowy pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi stronami?

Wyznaczony organ samodzielnie nie prowadzi prac restauracyjnych zdeponowanych materiałów. Na wniosek właścicieli wydaje się je celem prowadzenia prac restauracyjnych w wyspecjalizowanych firmach. Filmoteka Narodowa uczestniczy natomiast w restauracji najstarszych zabytków polskiej kinematografii oraz bierze udział w projekcie edycji odrestaurowanych dzieł (patrz punkt 6., odp. 2)

2) W jaki sposób wspierano projekty restaurowania utworów kinematograficznych o wysokiej wartości kulturalnej lub historycznej?

Poprzez wsparcie finansowe ze środków budżetu państwa, będących w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa i tak np. z okazji 70. rocznicy wybuchu II wojny światowej wydano płytę DVD „Zaczęło się w Polsce”

zawierającą unikalne filmy dokumentalne z lat 1938-1946. Materiały te, będące przejmującym świadectwem pierwszych wydarzeń wojennych, zostały pieczołowicie odrestaurowane.

Wsparto również projekt „Konserwacja i digitalizacja przedwojennych filmów fabularnych” w ramach XI Priorytetu „Kultura i dziedzictwo kulturowe” Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”, zakładający konserwację wybranych do digitalizacji nośników 43 filmów fabularnych okresu przedwojennego. Opracowano program konserwatorski w celu przeprowadzenia ekspertyzy stanu technicznego taśmy filmowej 35 mm na podłożu nitrocelulozowym oraz program jej manualnej

8. Udostępnianie

1/ Czy przyjęto środki prawne lub administracyjne w celu umożliwienia wyznaczonym organom udostępnienia zdeponowanych utworów kinematograficznych do użytku oświatowego, kulturalnego, badawczego i/lub do innych niekomercyjnych zastosowań o podobnym charakterze zgodnie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi? Proszę szczegółowo opisać podjęte środki.

Zdeponowane w Filmotece Narodowej materiały, za zgodą ich właścicieli, są udostępniane dyskusyjnym klubom filmowym, szkołom wyższym i instytucjom naukowym. Ponadto, Filmoteka Narodowa jest członkiem światowej organizacji skupiającej archiwa filmowe – FIAF. Zgodnie ze statutem obowiązującym członków FIAF, Filmoteka zobowiązana jest do prowadzenia działalności edukacyjnej i upowszechniającej kulturę filmową, a więc niekomercyjnej. W ramach tych działań w kinie Muzeum Sztuki Filmowej - Iluzjon, stanowiącym część Filmoteki Narodowej, prezentowane są w cyklach tematycznych (przeglądy dotyczące dorobku reżyserów, aktorów, operatorów, kompozytorów, a także przeglądy poświęcone najważniejszym nurtom i kierunkom wyznaczającym poszczególne etapy rozwoju kina) filmy zarówno ze zbiorów Filmoteki Narodowej, jak i wypożyczone od polskich dystrybutorów filmów zagranicznych, czy też od innych archiwów europejskich. Ponadto utwory kinematograficzne udostępniane są polskim instytutom kultury, zagranicznym ośrodkom kultury i na pokazy festiwalowe w ramach promocji polskiej kinematografii stanowiącej część filmowego dziedzictwa europejskiego. Te działania podejmowane są na zasadzie non-profit. Filmoteka Narodowa udostępnia również swoje zbiory na potrzeby szkolnictwa wyższego, organizując np. w swojej siedzibie zajęcia dla studentów szkół filmowych.

2/ Czy podjęto środki w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do zdeponowanych utworów kinematograficznych zgodnie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi? Proszę szczegółowo opisać podjęte środki.

Kino Muzeum Sztuki Filmowej – Iluzjon znajduje się w remoncie, w ramach prac remontowych przewidywane jest uwzględnienie dobrego dostępu osobom niepełnosprawnym (w czasie remontu kino Iluzjon organizuje swoje projekcje w salach zastępczych). Jeśli chodzi o dostęp do zbiorów zgromadzonych w bibliotece Filmoteki Narodowej proponujemy osobom niepełnosprawnym udostępnianie fragmentów publikacji czy artykułów w formie zeskanowanej przesłanej w wersji elektronicznej, zachowując zgodność z prawem autorskim i prawami pokrewnymi.

9. Szkolenia zawodowe

Jakie kroki podjęto w celu promowania szkolnictwa zawodowego we wszystkich obszarach związanych z dziedzictwem filmowym?

W ramach Programów Operacyjnych Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej realizowany jest Program „Doskonalenie Zawodowe”, którego celem jest podniesienie poziomu kwalifikacji i umiejętności grup zawodowych polskiego środowiska filmowego, które w sposób decydujący wpływają na jakość artystyczną i techniczną filmu oraz potencjał gospodarczy rynku filmowego.

Rodzaje kwalifikujących się projektów:

- a) organizacja kursów, szkoleń, warsztatów i innych przedsięwzięć lub programów długoterminowych o charakterze innowacyjnym, zmierzających do poprawienia przygotowania zawodowego zasobów ludzkich na potrzeby polskiej kinematografii oraz do podniesienia poziomu kwalifikacji polskiej kadry twórczej, zgodnie z potrzebami i wymogami rynku filmowego,
- b) prowadzenie systematycznej, instytucjonalnej informacji o możliwościach uzyskania środków międzynarodowych na realizację projektów filmowych,
- c) wdrażanie programów doskonalących umiejętności przed profesjonalnym debiutem.

10. Edukacja i umiejętność korzystania z mediów

1 i 2// Jakie kroki podjęto w celu promowania wykorzystania dziedzictwa filmowego do wzmocnienia wymiaru europejskiego w zakresie edukacji i promowania różnorodności kulturowej? Jakie kroki podjęto w celu wspierania i propagowania edukacji wizualnej, filmoznawstwa i umiejętności korzystania z mediów na wszystkich poziomach edukacji, zwłaszcza w programach kształcenia zawodowego i w programach europejskich?

W Polsce działa Akademia Filmowa, jedyne w Polsce cykliczne studium historii kina na poziomie akademickim. Zajęcia składają się z godzinnego wykładu oraz projekcji filmów ilustrujących wykład. Akademia Filmowa zapoznaje słuchaczy z rozwojem gatunków filmowych, języka filmowego, z kształtowaniem się dramaturgii, narracji i estetyki filmowej, z powstaniem nowych stylów, kierunków i szkół filmowych. W Akademii Filmowej wykładają wybitni znawcy przedmiotu. Ponadto działa Akademia Polskiego Filmu, w postaci dwuletniego kursu historii polskiego filmu fabularnego. Program Akademii, składający się z 96 tytułów i rozłożony na cztery semestry, obrazuje dorobek polskiego kina fabularnego w szerokim spektrum nazwisk, gatunków i tematów. Chronologiczna konstrukcja programu ułatwia poznanie tendencji dominujących w danym okresie i kierunków rozwojowych. Akademia Polskiego Filmu uzupełnia humanistyczne programy wyższych uczelni, jednocześnie pełniąc funkcje wolnej wszechnicy. Otwiera się przed tymi wszystkimi, którzy chcieliby scalić i pogłębić historyczną wiedzę o rodzimym filmie. Wykłady Akademii Filmowej oraz Akademii Polskiego Filmu są uznawane jako zajęcia fakultatywne przez wiele uczelni warszawskich.

Celom opisanym w obu pytaniach służy także działalność Muzeum Sztuki Filmowej – Iluzjon (patrz p. 8.), szczególnie poprzez organizowanie przeglądów dotyczących dorobku reżyserów, aktorów, operatorów, kompozytorów również kina europejskiego, a także przeglądów poświęconych najważniejszym nurtom i kierunkom wyznaczającym poszczególne etapy rozwoju kina europejskiego.

Innym przykładem działań realizujących w/w cele służy:

- stanowiąca integralną część Filмотeki Narodowej działalność Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych. Upowszechnia ona kulturę filmową w szczególności poprzez rozpowszechnianie w kinach sieci filmów światowych, w tym także europejskich, o wysokich walorach

artystycznych oraz podejmowanie działalności edukacyjnej adresowanej do młodej widowni kin,

- Festiwal Święto Niemego Kina, cykliczna impreza Filmoteki Narodowej, organizowana po raz siódmy w 2009 r., prezentująca filmy epoki niemego kina z towarzyszeniem specjalnie skomponowanej muzyki wykonywanej na żywo przed kinowym ekranem. Festiwal jest dedykowany miłośnikom dobrego kina i muzyki. Wszystkie prezentowane na festiwalu filmy pochodzą z unikalnych zbiorów Filmoteki Narodowej oraz innych archiwów europejskich. Dzięki temu widzowie mają okazję zapoznać się z obrazami wyjątkowymi, rzadko lub nigdy niepokazywanymi w Polsce. Filmy prezentowane są w ramach cykli tematycznych ukazujących początki X muzy na świecie. Projekcjom towarzyszą pokazy przedwojennych reklam i zwiastunów filmowych z kolekcji Filmoteki Narodowej. Każdej projekcji festiwalowej towarzyszy koncert,
- działalność edukacyjna i wystawiennicza Muzeum Kinematografii, którego celem jest: gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, opracowywanie i udostępnianie dóbr kultury w zakresie sztuki i techniki filmu, a w szczególności archiwalnej aparatury filmowej z uwzględnieniem wszystkich wynalazków, które bezpośrednio poprzedziły kino, dokumentów życia filmowego, materiałów obiektów związanych z tworzeniem i funkcjonowaniem sztuki filmu fabularnego, dokumentalnego, oświatowego, animowanego, awangardowego, video i telewizji, programów filmowych, plakatów, scenografii, fotosów i pamiątek związanych z ludźmi kina,
- Program Operacyjny Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej „Edukacja i upowszechnianie kultury filmowej”, którego celem jest m.in. edukacja filmowa, w szczególności młodej widowni.
- Program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Edukacja kulturalna”, w którym jest możliwość dofinansowywania zadań z zakresu edukacji filmowej.

W celu wspierania i propagowania filmoznawstwa i umiejętności korzystania z mediów na wszystkich poziomach edukacji, tworzone są portale internetowe, a najpopularniejsze z nich to:

- Internetowa Baza Filmu Polskiego (www.filmpolski.pl). Portal został stworzony w celu zarchiwizowania informacji o filmach i ich wszystkich twórcach od 1902 roku do dnia dzisiejszego. Częścią serwisu jest „Kalendarium” zawierające informacje o ważnych wydarzeniach jakie miały miejsce w świecie filmu na przestrzeni ponad stu lat, datach premier, urodzin i śmierci osób związanych z filmem polskim. Dział „Film w prasie polskiej” zawiera filmową bibliografię czasopism polskich, począwszy od roku 1945,
- Portal internetowy www.bazafilmowa.pl który raportuje bieżącą produkcję filmową, zawiera wyszukiwarke firm i instytucji branży filmowej, serwis poświęcony Regionalnym Funduszom Filmowym, dane, zestawienia, opracowania, wiedzę na temat planowanych i aktualnie realizowanych projektów fabularnych, dokumentalnych oraz animowanych,
- Portal internetowy Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej (www.pisf.pl) zawierający informacje o sposobach, możliwościach i wynikach finansowania polskiej kinematografii, działalności własnej Instytutu, inicjatywach edukacyjnych i upowszechniających sztukę filmową. Relacjonuje na bieżąco wydarzenia filmowe, informuje o zbliżających się premierach, zawiera internetowy pomocnik dla osób wnioskujących o dotacje na projekty filmowe, wyszukiwarke adresową i lokalizacyjną szkół

filmowych, subskrypcję biuletynów informacyjnych, wywiady z twórcami, zwiastuny filmów, bazę polskich, międzynarodowych i światowych festiwali filmowych, nagród filmowych a także opisy projektów promujących polską sztukę filmową w kraju i za granicą. Portal stanowi źródło informacji o polskim kinie od czasu powołania nowej ustawy o kinematografii.

3/ Jakie kroki podjęto w celu propagowania bliskiej współpracy pomiędzy producentami, dystrybutorami, nadawcami i instytucjami filmowymi dla celów edukacyjnych?

Ze współpracy wszystkich w/w podmiotów zrodził się program edukacyjny pod nazwą Filmoteka Szkolna, którego celem jest włączenie wiedzy o filmie do procesu edukacji szkolnej. Do szkół ponadpodstawowych w całej Polsce zostały wysłane pakiety płyt DVD zawierające ponad 50 filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych. Filmy dobrane zostały do 26, zaproponowanych przez specjalistów od danego przedmiotu, tematów lekcji i zajęć pozalekcyjnych (j. polski, historia, wiedza o sztuce, wiedza o społeczeństwie).

Ponadto w tym obszarze na bieżąco prowadzi działalność Biuro Media Desku – Polska, z którym Filmoteka Narodowa współpracuje, szczególnie przy organizacji konferencji i seminariów, które propagują współpracę pomiędzy producentami, dystrybutorami, nadawcami i instytucjami filmowymi.

11. Działania następcze w zakresie priorytetów określonych w pierwszym sprawozdaniu z wdrażania

Jakie działania podjęto w państwie członkowskim w ramach realizacji poniższych priorytetów określonych w pierwszym sprawozdaniu z wdrażania:

1/ ustanowienie długoterminowej strategii dla krajowego dziedzictwa filmowego i rocznych planów dotyczących poszczególnych kwestii (cyfryzacji, restaurowania, edukacji)?

W kwietniu br. utworzono Narodowy Instytut Audiowizualny, jako centralny ośrodek specjalizujący się w digitalizacji i koordynujący program zachowania, rozbudowy i udostępniania cyfrowego dziedzictwa kulturowego i który będzie w szczególności:

- gromadził, archiwizował i dokumentował twórczość audiowizualną,
- prowadził digitalizację i rekonstrukcję utworów audiowizualnych,
- podejmował działania w celu stworzenia warunków powszechnego dostępu do twórczości audiowizualnej,
- współtworzył, produkował i promował dzieła kultury o wysokim poziomie artystycznym w celu ich emisji w programach mediów publicznych i prywatnych,
- wykorzystywał nowe technologie (w tym internet) do działań w zakresie promocji, kultury, nauki i edukacji,
- poszukiwał nowego języka i nowych form przekazu.

Ponadto:

- również Filmoteka Narodowa, realizując plan działań wynikający z kompetencji jej przypisanych podjęła działania w wyniku których

- uruchomione zostały dwa nowe zespoły: Zespół Cyfryzacji Zbiorów Ikonograficznych i Informacji Internetowej oraz Zespół Restauracji Taśmy;
- kontynuowany będzie program edukacyjny „Filmoteka Szkolna”.

2/ monitorowanie zgodności z obowiązującymi formami deponowania (zarówno w odniesieniu do obowiązku deponowania, jak i technicznej jakości materiałów)?

Patrz wyjaśnienia w pkt. 4.1 ust. 5.

3/ promowanie dobrowolnego deponowania jako uzupełnienia deponowania prawnego; państwa członkowskie powinny wszelkimi środkami zachęcać do zawierania umów między instytucjami dziedzictwa filmowego a posiadaczami praw obejmujących możliwe wykorzystanie kulturalne zdeponowanych materiałów przez archiwa;

Filmoteka Narodowa jako członek europejskiej organizacji Association des Cinematheques Europeennes (ACE) podjęła działania, aby wdrożyć w polskim kontekście porozumienie wynegocjowane i podpisane przez ACE z International Federation of Film Producers Associations (FIAPF) (w maju i lipcu 2009 r.). Komisja Europejska DG Information Society wspierało w/w negocjacje pomiędzy obu organizacjami. Celem porozumienia było zastąpienie umowy z 1991 r. oraz jej zaadaptowanie do nowego kontekstu cyfrowego oraz rozszerzenia UE. Zawarte porozumienie ma służyć jak baza do wykorzystania przez kraje członkowskie UE, posiada również w aneksie wzorzec umowy pomiędzy archiwami a producentami. Przedmiotowe porozumienie reguluje następujące kwestie: warunki deponowania, inicjatywy dla zachowania i restauracji, dostęp oraz korzystanie z archiwów przez producentów.

4/ kontynuowanie starań na rzecz interoperacyjności filmograficznych baz danych oraz udostępniania tych baz przez Internet;

Filmoteka Narodowa prowadzi prace nad udoskonaleniem bazy danych i planuje w listopadzie b.r. udostępnienie części zbiorów w ramach portalu Europeana. Bazy danych i zawarte w nich meta dane są zasadniczo zgodne z projektowaną normą EN 15744 (zob. odpowiedź w p. 4.2 i 4.3)

5/ nawiązywanie współpracy z podmiotami komercyjnymi i innymi archiwami filmowymi w zakresie restaurowania utworów kinematograficznych w celu wymiany wiedzy specjalistycznej i zwiększenia dostępnych zasobów;

Wyznaczony organ współpracuje na bieżąco z wszystkimi instytucjami i przedsiębiorstwami filmowymi w Polsce, a na płaszczyźnie europejskiej – ze wszystkimi archiwami zrzeszonymi w Międzynarodowej Federacji Archiwów Filmowych FIAF. Filmoteka Narodowa nawiązała w roku bieżącym kontakt z archiwami niemieckimi i szwedzkimi w związku z odnalezieniem w zbiorach polskich filmu niemieckiego (z 1925 roku) i filmu szwedzkiego (z 1913 roku) z okresu kina niemego, filmów uznanych za zaginione. Oba filmy wymagają poważnych prac konserwatorskich i restauracyjnych. Planuje się, że prace te zostaną prowadzone wspólnie z archiwami niemieckimi i szwedzkimi.

Ponadto, FilMOTEKA Narodowa rozpoczęła realizację projektu koordynowanego przez austriacką firmę otrzymując dostęp do aplikacji RestorNet - Project for digital collaborative restoration, projektu, dzięki któremu będą możliwe prace w dziedzinie restauracji cyfrowej oraz poszerzenie wiedzy na ten temat w środowisku. Dzięki tej aplikacji FilMOTEKA Narodowa będzie mogła współpracować szerzej podczas restauracji cyfrowej z innymi podmiotami zainteresowanymi kinem i kulturą filmową np. z siecią kin studyjnych i lokalnych.

6/ dążenie do zawarcia umów z posiadaczami praw w celu promowania możliwie szerokiego dostępu do dziedzictwa filmowego dla celów kulturalnych; czy zachęcano wyznaczone organy do szczegółowego określenia, w drodze porozumienia lub umowy z posiadaczami praw, warunków publicznego udostępniania zdeponowanych utworów kinematograficznych?

FilMOTEKA Narodowa współpracuje z Ministerstwem Kultury Dziedzictwa Narodowego zwracając uwagę na potrzebę rozwiązania problemu tzw. dzieł osieroconych. W tej sprawie FilMOTEKA Narodowa przedstawiła oficjalne stanowisko mające na celu uregulowanie w polskim prawie autorskim kwestii dzieł osieroconych, w sposób nawiązujący do już przyjętych rozwiązań w innych krajach europejskich.

7/ wprowadzenie specjalistycznych zajęć na poziomie uniwersyteckim dotyczących wszystkich dziedzin związanych z archiwami filmowymi;

Patrz opis w p.10

8/ nadawanie bardziej priorytetowego charakteru i zwiększanie widoczności programów i działań edukacyjnych;

Podjęmowane w tym zakresie działania zostały opisane w p.10 ust. 1 i 2.

12. Wyzwania stojące przed instytucjami dziedzictwa filmowego związane z technologią cyfrową

Jakie działania podjęto lub jakie są planowane w celu sprostania wyzwaniom związanym z technologią cyfrową:

1/ gromadzenie/zakup materiałów cyfrowych (rozpowszechnianych w kinach lub za pośrednictwem nowych kanałów przekazu):

Zakup nie leży w kompetencjach FilMOTEKI Narodowej, natomiast przekazane lub otrzymane w darze DVD oraz inne nośniki cyfrowe (macierze dyskowe) są gromadzone w FilMOTECE Narodowej.

2/ Przechowywanie/konserwacja materiałów cyfrowych wymagających regularnego przenoszenia na nowe formaty lub nośniki:

Patrz szczegółowy opis w odpowiedzi 4.1. ust. 1 i 2.

3/ stosowanie technologii cyfrowych przy restaurowaniu

W listopadzie 2008 r. uruchomiono Zespół Restauracji Taśmy, przedmiotem pracy Zespołu jest w szczególności najstarszy zbiór polskich archiwaliów filmowych oraz wszelkie materiały filmowe znajdujące się na palnej taśmie „nitro”. Zespół podejmuje zadania cyfrowej rekonstrukcji obrazu i dźwięku w ścisłej współpracy merytorycznej z Zespołem Zbiorów Filmowych i Zespołem Konserwacji Taśmy Filmowej. Do zadań Zespołu należy w szczególności: wypracowanie zasad i metod digitalizacji najstarszych zasobów polskiej kinematografii i zabezpieczenia metoda cyfrową materiałów na palnej taśmie „nitro”. Zespół dysponujący nowoczesnym wyposażeniem podjął w roku bieżącym prace rekonstrukcji materiałów dokumentalnych wydanych następnie na DVD, „Zaczęło się w Polsce”, związanych z wybuchem II wojny światowej, zawierające odrestaurowany materiał cyfrowy. Ponadto Zespół prowadził prace nad „Pruską kulturą”, najstarszym zabytkiem polskiej kinematografii z lat 1907/8 . Zespół prowadzi prace nad rekonstrukcją cyfrową innych utworów kinematograficznych.

4/ udostępnianie zbiorów przez Internet przy jednoczesnym przestrzeganiu ustawodawstwa o prawie autorskim

patrz odpowiedź pkt. 5.5.

5/ integracja z europejską biblioteką cyfrową

patrz odpowiedź do pkt. 11.4.

13. Polityka dotycząca filmu i dziedzictwa filmowego

Czy dziedzictwo filmowe jest w pełni uwzględnione w polityce państwa członkowskiego dotyczącej filmu? Czy rozważano powiązanie finansowania produkcji filmowej i dziedzictwa filmowego? Na przykład filmy sfinansowane ze środków publicznych mogłyby być deponowane i udostępniane dla celów kulturalnych i oświatowych przez uznane instytucje dziedzictwa filmowego. Byłoby to możliwe do wdrożenia w praktyce na przykład poprzez zwrócenie się do producentów, którzy otrzymali środki finansowe, o zgodę na:

- organizowanie przez instytucje dziedzictwa filmowego pokazów tych filmów do celów kulturalnych bez uiszczania opłat,
- wykorzystywanie tych filmów do celów oświatowych (pokazy w szkołach, fragmenty udostępniane dla celów nauczania),
- udostępnianie fragmentów tych filmów w europejskiej bibliotece cyfrowej Europeana.

Polski Instytut Sztuki Filmowej prowadzi spójną politykę dofinansowywania wszystkich przedsięwzięć z obszaru kinematografii od: prac nad rozwojem projektu filmowego, produkcji filmowej, edukacji filmowej i upowszechniania kultury filmowej, promocji polskiego filmu za granicą, aż po rozwój kin i krajową promocję oraz dystrybucję filmów. W ramach dystrybucji filmów Instytut dofinansowuje produkcję kopii filmowych pod warunkiem przekazania przez dystrybutora Filmotece Narodowej w depozyt do dystrybucji wyłącznie w grupie Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych, Dyskusyjnych Klubów Filmowych minimum 15% ogólnej liczby dotowanych kopii. Kopie te określa się na potrzeby programu jako „kopie dedykowane”. Kopie dedykowane po wygaśnięciu licencji posiadanej przez dystrybutora stają się własnością Filmoteki.

Działania odpowiadające trzem podpunktom zostały opisane wcześniej w ramach odpowiedzi na pytania, które ich dotyczyły (pytania: 8, 10.)

14. Działania na szczęblu europejskim i międzynarodowym

1. Czy instytucje dziedzictwa filmowego są zaangażowane w dwustronną współpracę z instytucjami dziedzictwa filmowego innych państw członkowskich? Czy działają one w europejskich stowarzyszeniach i projektach? Czy działają one na poziomie międzynarodowym?

- FilMOTEKA Narodowa działa na poziomie międzynarodowym i poziomie europejskim. Jest członkiem Międzynarodowej Federacji Archiwów Filmowych (FIAF), organizacji zrzeszającej większość archiwów filmowych świata. Od marca 2009 r. FilMOTEKA Narodowa jest członkiem Association des Cinémathèques Européennes – ACE, europejskiej organizacji zrzeszającej archiwów filmowe, której celem jest podejmowanie działań na rzecz ochrony europejskiej kinematografii, oraz zabezpieczenia europejskich zbiorów filmowych.

- W kwietniu 2009 FilMOTEKA Narodowa została partnerem międzynarodowego portalu internetowego LOST FILMS (www.lost-films.eu), założonego z inicjatywy Deutsche Kinemathek w Berlinie. Portal stanowi platformę międzynarodowej współpracy pomiędzy światowymi archiwami filmowymi, której celem jest poszukiwanie filmów uznanych za zaginione. Każde narodowe archiwum filmowe posiada informacje o filmach rodzimej produkcji, których kopie nie zachowały się (zazwyczaj zaginęły w czasie II wojny światowej). Część produkcji filmowej każdego kraju była dystrybuowana za granicę, istnieje, więc prawdopodobieństwo, że ich kopie zachowały się w obcych archiwach. W portalu archiwów filmowe zamieszczają informacje o zaginionych tytułach. Wzajemna weryfikacja tych informacji pozwala na identyfikację poszczególnych tytułów w zbiorach archiwów obcych. FilMOTEKA Narodowa sukcesywnie zamieszcza w portalu materiały dotyczące filmów polskich uznanych za zaginione, a także, w miarę możliwości, pomaga w rozpoznawaniu materiałów umieszczanych na portalu przez inne archiwów filmowe. W maju br. FilMOTEKA przekazała na stronę portalu listę pierwszych 20 polskich zaginionych filmów. W ramach projektu poszukiwany przez niemieckie archiwum Bundesarchiv-Filarchiv film - „Gdy świat grzeszny woła...” („...und es lockt ein Ruf aus sündiger Welt”) z 1925 roku został odnaleziony w zbiorach FilMOTEKI Narodowej. Ponadto odnaleziono szwedzki film z roku 1913 r. **Gränsfolken**, w reż. Mauritz Stilla.

Powstanie portalu LOST FILMS jest cenną inicjatywą, ponieważ w znacznym stopniu upraszcza poszukiwania zaginionych filmów. Jest to szczególnie istotne dla zbiorów FilMOTEKI Narodowej, gdzie 90% niemych oraz 25% dźwiękowych filmów przedwojennych uznaje się za zaginione. Dotychczas jedynym sposobem identyfikacji rodzimego tytułu w obcym archiwum była osobista kwerenda, która ze względu na dużą liczbę materiałów wymagających weryfikacji często nie przynosiła żadnych rezultatów. Jednak w historii FilMOTEKI Narodowej kilkakrotnie udało się w ten sposób odnaleźć zaginione filmy. W roku 2003 zbiory wzbogaciły się o film "Ludzie bez jutra" (1918) odnaleziony w Bundesarchiv w Berlinie oraz o najstarszy zachowany film polski "Tajemnica pokoju nr 100" (1914) odnaleziony w Filmmuseum w Amsterdamie. W roku 2005 do zbiorów FilMOTEKI trafiła kopia filmu Michała Waszyńskiego "Kocha, lubi, szanuje" (1934), odnaleziona w archiwum francuskim w Bois d'Arcy.

- Ponadto FilMOTEKA Narodowa prowadzi współpracę, na różnych poziomach, z archiwami filmowymi w Europie, m.in. francuskimi, niemieckimi, szwedzkimi.

2. W jaki sposób wyznaczone organy są zachęcane i wspierane w zakresie wymiany informacji i koordynowania swojej działalności na szczeblu krajowym i europejskim na przykład w celu:

- a) zagwarantowania spójności zbiorów, metod ich konserwacji i interoperacyjności baz danych;

Wyznaczony organ, w ramach realizacji przypisanych zadań, na bieżąco współpracuje ze wszystkimi instytucjami i przedsiębiorcami filmowymi zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim – ze wszystkimi archiwami zrzeszonymi w FIAF. Przyjęte przez Federację standardy katalogowania i opisów zbiorów gwarantują spójność zbiorów i tym samym umożliwiają zarówno wymianę informacji jak i możliwość udostępniania oraz otrzymywania materiałów filmowych do procesów restauracji dzieł narodowej produkcji.

- b) publikacji na przykład na płytach DVD materiałów archiwalnych z tekstami list dialogowych w możliwie największej liczbie języków Unii Europejskiej zgodnie z prawem autorskim i prawami pokrewnymi;

Jako, że jest to jedna z najważniejszych form istnienia kina polskiego w Europie i na świecie, na bieżąco i w miarę potrzeb realizowany jest zbiór kopii z napisami obcojęzycznymi, który jest systematycznie odnawiany oraz jest przedmiotem digitalizacji w formacie DVD i HD w europejskich wersjach językowych.

- c) opracowania filmografii europejskiej;
brak

- d) wpracowania wspólnej normy elektronicznej wymiany informacji;

Dopiero wdrożenie strategii digitalizacji dóbr kultury oraz gromadzenia, przechowywania i udostępniania obiektów cyfrowych w Polsce 2009-2013, której pierwszym etapem w zakresie materiałów audiowizualnych jest powołanie Narodowego Instytutu Audiowizualnego, jako centralnego ośrodka specjalizującego się w digitalizacji i koordynującego działania digitalizacyjne analogowych zbiorów audiowizualnych – stworzy warunki do budowy europejskiego systemu wymiany informacji.

- e) tworzenia wspólnych projektów badawczych i edukacyjnych przy jednoczesnym promowaniu rozwoju europejskich sieci szkół filmowych i muzeów kinematografii.

brak

15. Postępy w zakresie problemów określonych w pierwszym sprawozdaniu z wdrażania.

Jakie działania podjęto w reprezentowanym państwie członkowskim w celu zajęcia się napotykanymi problemami lub słabymi stronami wskazanymi w pierwszym sprawozdaniu z wdrażania?

Digitalizacja i rekonstrukcja jest przedsięwzięciem bardzo kosztownym i zazwyczaj przekraczającym możliwości finansowe organu wskazanego do systematycznego gromadzenia, katalogowania, zachowania, restaurowania utworów kinematograficznych. Dlatego też z konieczności prace te są finansowane doraźnie, z funduszy strukturalnych, z dotacji celowych czy projektów międzynarodowych – co niestety nie zapewnia pracom digitalizacyjnym ciągłości i trwałości projektów. Ponadto, ogólnoswiatowy kryzys w 2009r. spowodował, że podstawowe sposoby finansowania repozytoriów cyfrowych, tj. budżet własny instytucji czy też Program Operacyjny Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pozostał na niższym bądź niezmiennym poziomie, co de facto uniemożliwiało rozszerzenie działań związanych z digitalizacją zbiorów.

Jednakże już na 2010 r. :

- Polski Instytut Sztuki Filmowej planuje wydzielić w Programach Operacyjnych osobny priorytet pod nazwą „Digitalizacja i zachowanie archiwów filmowych”,
- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił Program „Zasoby cyfrowe” Priorytet 4 „Digitalizacja materiałów audiowizualnych”. Przewidywany budżet programu wynosi 7 mln.zł. Cele programu to:
 - 1) rozbudowa infrastruktury digitalizacyjnej służącej digitalizacji materiałów audiowizualnej,
 - 2) digitalizacja materiałów audiowizualnych,
 - 3) bezpieczne i długookresowe przechowywanie materiałów audiowizualnych w postaci cyfrowej,
 - 4) upowszechnianie materiałów audiowizualnych w wersji cyfrowej, edukacja w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych i długookresowego przechowywania zasobów cyfrowych.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) tworzenie infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych służących digitalizacji materiałów audiowizualnych (np. tworzenie pracowni digitalizacyjnej – zakup skanerów, sprzętu komputerowego, urządzeń do masowego przechowywania i udostępniania danych systemów informatycznych oraz oprogramowania itp.),
- b) digitalizacja materiałów audiowizualnych,
- c) udostępnianie oraz przechowywanie zasobów cyfrowych poprzez tworzenie i prowadzenie mediatek,
- d) organizacja szkoleń i warsztatów, służących edukacji w zakresie digitalizacji materiałów audiowizualnych.

16. Najlepsze praktyki

Czy w reprezentowanym państwie istnieje jakaś szczególna dobra praktyka w obszarze dziedzictwa, którą chcielibyście Państwo zgłosić?

Proces digitalizacji i rekonstrukcji tworzy możliwość ekspozycji materiałów filmowych w połączeniu ze specjalnymi komentarzami (w formie wystąpień specjalistów opatrzonych dokumentacją filmowo i fotograficzną procesu restauracji) Daje to szansę na wyjaśnienie odbiorcom znaczenia podjętych działań konserwatorskich. Wprowadzi widza w świat nowych metod odzyskiwania utraconych dzieł sztuki. Wyjaśnia wiele nieprecyzyjnie stawianych określeń. Pozwoli

odróżnić to co, współczesna technika daje w ramach standardowych działań (remastering) od działań konserwatorskich (rekonstrukcja cyfrowa), które ratują przed utratą dzieł sztuki. Właściwie zinterpretować wartość materiałów archiwalnych, co przyczyni się do zrozumienia roli takich instytucji jak archiwa filmowe.

Taka praktyka ma miejsce podczas pokazów filmów odrestaurowanych w Filmotece Narodowej. Ostatnim przykładem tego typu działania, była wydana niedawno płyta DVD „Zaczęło się w Polsce 1939” zawierająca materiały ilustrujące wybuch II wojny światowej w Polsce oraz los mieszkańców Warszawy oraz miasta. Premierowy pokaz płyty, która wzbudziła duże zainteresowanie mediów i publiczności, poprzedzony został, krótkim wykładem (prelekcją) wyjaśniającą znaczenie i przebieg procesu rekonstrukcji filmu.

Za szczególnie dobrą praktykę uznać także należy program edukacyjny FILMOTEKA SZKOLNA, zainicjowany w 2009r. mający na celu wprowadzenie edukacji filmowej w szkołach ponadpodstawowych przy wykorzystaniu wybitnych dzieł polskiej kinematografii. Polskim szkołom ponadpodstawowym zostały przekazane pakiety filmowe, na których znalazło się 55 wybranych filmów fabularnych, dokumentalnych i animowanych oraz omówienia i scenariusze analizy filmowej. Program ma otwartą formułę, dzięki czemu umożliwia prowadzenie zajęć w zróżnicowany sposób, zarówno w systemie lekcyjnym, jak i pozalekcyjnym. Mogą z niego korzystać nauczyciele wielu przedmiotów – języka polskiego, wiedzy o sztuce, historii czy wychowania obywatelskiego.

Elementem programu jest interaktywna strona internetowa www.filmotekaszkolna.pl. Stanowi ona źródło materiałów dodatkowych, takich jak: przykładowe scenariusze lekcji, recenzje i artykuły dotyczące filmów znajdujących się w pakiecie, propozycje filmów do obejrzenia i lektur uzupełniających.

Dla nauczycieli, jak i dla młodzieży organizowane są bezpłatne kursy internetowe i stacjonarne, które odbywają się w całej Polsce. Celem tych warsztatów jest przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć, a także inicjowanie i promowanie dobrych praktyk wśród uczniów. Działania szkoleniowe realizowane są pod hasłami: **Filmoteka Szkolna. Akcja! i Filmoteka Szkolna. Akademia.**

17. Potrzeba dalszych działań na szczeblu UE

Czy istnieje potrzeba dalszych działań na szczeblu UE w jakimkolwiek obszarze związanym z dziedzictwem filmowym?

Podstawowym wyzwaniem dla cyfrowo przechowywanego filmu jest znalezienie bezpiecznego formatu. Przede wszystkim dlatego, że na rynku gwałtownie zmieniających się formatów i coraz to nowych ulepszeń trudno jest określić jakie będą obowiązywały standardy w przyszłości. Głównym dążeniem jest z pewnością ograniczenie kompresji do metod bezstratnych, uzyskanie najlepszej możliwej jakości przy jednoczesnym rozszerzeniu dostępności zbiorów oraz stworzenie bezpiecznych możliwości przeniesienia plików do nowych systemów archiwalnych w przyszłości. Realnym na dzień dzisiejszym formatem archiwalnym jest plik DPX oraz JPEG 2000. Jakość obrazu wyznaczana jest poprzez test subiektywnej percepcji ludzkiego oka, ale także w obiektywnej analizie komputera. Oprócz tworzenia cyfrowej kopii master, która przechowywana winna być w bezpiecznej macierzy cyfrowej materiał może być przeniesiony na taśmę filmową o podłożu poliestrowym. Jest to najskuteczniejsza jak dotąd praktyka archiwistów.

Widać wyraźnie, że nowe możliwości, jakie daje współcześnie technologia cyfrowa, są realną szansą na uratowanie filmów na taśmach z azotanu celulozy „nitro.” Zdigitalizowany film może być przedmiotem dalszych badań i rekonstrukcji obrazu, co przebiegać będzie bez dotykania oryginału, jak również może być z powrotem przeniesiony na taśmę negatywową na podłożu poliestrowym. Te dwa równoległe rozwiązania zapewnią maksymalną obecnie dostępną ochronę materiałowi filmowemu, który zapisany na taśmie „nitro” nie miałby inaczej szansy przetrwania ani udostępnienia. Niezbędne jest wspieranie programów „kopii wieczystej”, która obok typowo cyfrowej postaci będzie ponadto zawierała swoją materialną postać poprzez zapis na bezpiecznej, nowoczesnej taśmie poliestrowej (z gwarancją na okres od 300 do 500 lat).